

וועד העולמי לתיקון חטא המרגלים

גליון # 18

ארגון מוקדש לתיקון חטא המרגלים ולעורר על קדושת ומצות ישוב ארץ ישראל כמו שאמרו חז"ל מצות ישוב ארץ ישראל שקולה כנגד כל מצות שבתורה וכמבואר במדרש תלפיות (ענף ארץ ישראל), יחד הקדוש ברוך הוא את ארץ ישראל כמו בעל המיחד קרקע לאשתו למזונותיה, והשכינה אין שורה בחוץ לארץ. ובספר חרדים (דף נ"ז), מצות עשה מן התורה לדור בארץ ישראל, שנאמר וירשתה וישבת בה.

חודש אדר תשס"א לפ"ק

**תמוז / צום י"ז בתמוז / חמש פורעניות
באותו היום / י"ז בתמוז במדבר / נשתברו
הלוחות / פתחון פה לבעלי תשובה / בוטל
התמיד / הובקעה העיר / שרף אפוסטמוס
את התורה / הועמד צלם בהיכל / דינים לי"ז
בתמוז / בין המצרים**

לא היה אותו הדור ראוי לאותו מעשה, שכולו דור דעה היה יותר מכל הדורות; וכן אתה אומר בשאר כל חטאיו הגדולים של אותו הדור, כגון חטא המרגלים, המתאוננים, והמחלוקת של קרח ועדתו, שכמעט כל הדור נתפסו בה.

ספר התודעה - פרק שלשים ושנים.

תמוז.

חדש תמוז הוא הרביעי במנין החדשים שאנו מונים מניסן, וכן הוא נקרא במקרא. הח'דש הרביעי (ירמיה לט). השם תמוז כשמות שאר החדשים, עלה עם ישראל מבבל; והוראתו הקדומה - פולחן ידוע לדורות ההם ככתוב (יחזקאל ח). והנה שם הנשים י'שבות מ'בכות את התמוז. ראש חדש תמוז תמיד שני ימים, כיון שחדש סיון שלפניו לעולם מלא, והיום הראשון של שני ימי ראש חדש הוא מילואו של סיון; היינו, יום השלשים שלו; והיום השני של ראש חדש הוא הראשון בחדש החדש. חדש תמוז עצמו לעולם חסר, של עשרים ותשעה יום, ולכן יהיה ראש חדש אב שלאחריו רק יום אחד. מזלו של החדש - סרטן. שכך היא דמות קבוצת הכוכבים השולטים בשמים בחדש זה, דומה לצורת סרטן (ראה בענין זה בחלק א עמוד טז). גם סרטני המים מתרבים בחדש זה מפני החום השולט בימים אלה. כתוב בזהר הקדוש, שימי חדש תמוז וכן חדש אב שלאחריו, ימים של סכנה הם, והרעה שולטת בעולם באותם הימים - 'אשרי האיש שזוכה להנצל הימנה'.

בשלושה בו, העמיד יהושע את השמש והירח ולא אספו אורם שלשים ושש שעות כדי לעשות נקמות בגויים, ככתוב (יהושע י'). אַז יְדַבֵּר יְהוֹשֻׁעַ לֵה' בַּיּוֹם תַּת ה' אֶת הָאֲמָרִי לְפָנַי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיֹּאמֶר, לְעֵינַי יִשְׂרָאֵל. שְׁמֹשׁ בְּגָבְעוֹן - דּוֹם! וַיֵּרַח - בְּעֵמֶק אֵילָן! וַיִּדְּם הַשְּׁמֶשׁ וַיֵּרַח עֲמָד, עַד יָקֹם גּוֹי אֶיְבּוֹ וְגו'. ואותו היום, שלישי בתמוז היה.

צום שבעה עשר בתמוז.

יש ימים שכל ישראל מתענים בהם מפני הצרות שארעו בהם, כדי לעורר הלבבות ולפתוח דרכי התשובה, ויהיה זה זכרון למעשינו הרעים ומעשה אבותינו שהיה כמעשינו עתה, עד שגרם להם ולנו אותן הצרות. שבזכרון דברים אלו נשוב להטיב, שנאמר (ויקרא כו). וְהִתְדַדְּוּ אֶת עֹנֵם וְאֶת עֹן אֲבֹתָם. ולכן חִיב כל איש לשים אל לבו באותם הימים ולפשפש במעשיו ולשוב, כי אין העיקר בתענית אלא התשובה, כמו שכתוב באנשי נינוה (יונה ג). וַיֵּרָא הָאֱלֹהִים קִים אֶת מַעֲשֵׂיהֶם, ואמרו רבותינו זכרונם לברכה. 'וירא את שקם ותעניתם' לא נאמר, אלא את מעשיהם. ואין התענית אלא הכנה לתשובה. לכן אותם האנשים המוציאים את יום הצום בטיול ובדברים בטלים - תפשו הטפל והניחו העיקר. ומכל מקום אין אדם יכול לפטור את עצמו בתשובה בלבד, כי בימים אלה מצות עשה מדברי נביאים להתענות בהם, וכבר קבלו אותם כל ישראל על עצמם ונהגו כן בכל הדורות ובכל המקומות. וארבעה צומות הם. צום הרביעי, צום החמשי, וצום השביעי, וצום העשירי (עפ"י זכריה ח). ואמרו רבותינו ז"ל. צום הרביעי - הוא י"ז בתמוז, שתמוז הוא החדש הרביעי למנין החדשים שמתחיל מניסן; וצום החמשי הוא צום תשעה באב; וצום השביעי הוא צום גדליה, בג' בתשרי; וצום העשירי הוא צום עשרה בטבת.

חמש פורעניות באותו היום.

חמשה דברים רעים ארעו בשבעה עשר בתמוז. נשתברו הלוחות הראשונות, ברדת משה מן ההר וראה את העגל והמחולות, כמפורש בתורה; וזה היה בי"ז בתמוז; בוטל התמיד מלהקריב בבית ראשון (שכבר לא מצאו הכהנים כבשים להקריב); הובקעה העיר, בחורבן בית שני; שרף אפוסטמוס הרשע את התורה; הועמד צלם בהיכל.

גם בחורבן בית ראשון הובקעה העיר בתמוז, בתשיעי בו. אך מכיון שאין להטריח את הציבור יותר מדי, אין קובעין שני ימי צום סמוכים זה לזה, לכך קבעוהו ביום י"ז בתמוז - לפי שחורבן בית שני חמור לנו יותר. י"ז בתמוז במדבר.

בשביעי בסיון לאחר מתן תורה, חזר משה ועלה להר סיני (שעדין היה באיסור גישה לכל העם שהזזהרו עליה קודם מתן תורה) ללמוד מפי הגבורה כללותיה ופרטותיה ודקדוקיה של תורה, ולקבל את לוחות העדות. כשעלה משה למרום אמר להם לישראל. לסוף ארבעים יום, בתחילת שש (שעות ביום) אני בא ומביא לכם את התורה. הם סבורים שאותו יום שעלה בו, מן המנין היה, והוא אמר להם ארבעים יום שלמים, יום - ולילה עמו. ויום עליתו - אין לילה עמו. שהרי בשביעי בסיון עלה, נמצא יום הארבעים, בשבעה עשר בתמוז היה. בששה עשר בא שטן וערבב את העולם והראה דמות חושך ואפלה, דמות ענן וערפל וערבוביא - לומר, ודאי מת משה, שהרי באו כבר 'שש שעות' ולא בא. אמר להם השטן. משה רבכם, היכן הוא? אמרו לו. עלה למרום. אמר להם. באו שש! - ולא השגיחו עליו. - מת! - ולא השגיחו עליו. הראה להם דמות מיטתו.

כיון שגדולה היתה האמונה שהאמינו במשה ובכל דבריו יותר ממה שהאדם רואה בעיניו ויודע בדעתו, לכך בשעה שדבר אחד ממה שאמר להם משה, לא נתקיים - נעשו כאדם שרואה בהימוט שמים וארץ ודעתו מטרפת עליו, ומרוב שהיו אדוקים במשה איש האלקים, כבר לא יכלו להתקיים בלעדיו אפילו שעה אחת - באו לאהרן בערבוביא במהומה ובטרור הדעת, ואמרו לו. עשה לנו אלהים. עשה לנו אלהים.

כיצד אפשר שעם שראה מחזה אלקים ושמע קול דברו, יתפס לעבודה זרה בפעם אחת?

איך יתכן שכל העם כולו יתפס בעוון אחד ולא נתחלקו לכיתות בדעות מחולקות?

ואיך קרה ששבת לוי כולו, לא נכשל מהם אפילו אחד, באותו עוון שהכל נכשלו בו?

והיכן היו נחשון בן עמינדב וסיעתו, שבעים הזקנים שאחר כך נחה עליהם רוח ה', כלב, אורי, בצלאל, וכל כיוצא בהם, צדיקים מתחילה ועד סוף, הגם הם נכשלו בחטא.

אלא, שלקבלת התורה הקדוש ברוך הוא טהר את לב כולם וקבלו עליהם עול תורה 'כאיש אחד ובלב אחד'.

אבל במעשה העגל ח"ו לא היו כולם כאיש אחד ובלב אחד, אלא חלוקים היו אלה מאלה, להרבה כיתות.

כשבאו לאהרן ואמרו לו עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים - כמעט כולם לשם שמים התכַּנְּנוּ; ואף על פי שלא ידעו מה המעשה שיעשהו אהרן, כולם היו רוצים להתנדב בכל יכלתם כדי שממעשיהם יצא כח אדיר כשל משה, אשר יצא לפנייהם ואשר יבוא לפנייהם.

לאחר שיצא העגל הזה על ידי מעשה הלהטים של האדוקים בעבודה זרה מאתמול שנמצאו בהם, אז נעשו הדעות מחולקות.

הללו, והם מעטים, שכיון שראו עבודה זרה, מיד חזר ונעור אצלם הרגלם הקודם והשתחוו לו בזדון. התרו בהם ולא נרתעו.

אחרים, ומרובים היו מן הראשונים, שנעור בהם זיק ורצון לעבוד עבודה זרה, כי לא נעקרו מן האליליות שהיו שקועים בה קודם, אלא שהמעמד הנורא של הר סיני והמופתים שמקודם לכן, הכניעו את זיקתם לע"ז הכנעה לשעה, עכְשָׁו חזרה ונעורה, והיו רואים אחרים עובדים לע"ז ועמדו מן הצד ושמחו.

ושוב אחרים שהוכו בתדהמה למחזה איום זה והיו מטיחים דברים כלפי העובדים לעגל וכלפי שומרי האמונים כאחד, כי ראו שהללו מחרפים את הללו, אז אמרו. 'כל אנפין שוין' ויבזו לאלה כמו לאלה.

ועדת הצדיקים השלמים שהיתה במחנה ישראל, מאחר שראו את אחיהם כי ברע הם, ויאמרו נוש בלבם כי לא האמינו שעתידים אלה לחזור בתשובה, ואפילו ישובו - שתשובתם תתקבל ומהם תבנה ותכונן ממלכת כהנים וגוי קדוש, ויאמרו על אחיהם, לא אחינו אתם - לא תבואו עוד בקהל ה'!

אף על פי שחלוקים היו בדעותיהם על העגל חילוק גדול, ורחוקים היו אלה מאלה כרחוק מזרח ממערב, היה הקדוש ברוך הוא מפרש למשה את מעשה כולם, כאילו הכל נתפסו לעבודה זרה. אפילו הללו שהיו מקנאים לה' נגד מכעיסיו - אלמלא שנתנו איזה שהוא ממש לע"ז, לא היו באים לכלל יאוש מאחיהם והיו רואים את השתוללותם כנערים המשתוללים בשעה שאין רבם עמם. כלום ממש יש בע"ז שיכולה לעקור עם קדוש מקדושתו, עקירת עולם? -

מחר יבוא משה, החוטאים בנפשותם יענשו ושאר כל העם ישוב אל תיקונו כבתחילה. ולא עוד, אלא שבוסת חטאם תחזק את דבקותם באלקיהם יותר מלפני החטא - למה רגשו כל כך, ולמה אמרו אין תקוה עוד מעובדי ע"ז אלה? אלא שגם הם נתנו ממש לעבודה זרה - כִּי שָׁחַת עִמָּךְ!

תדע, שלמחרת ברדת משה מן ההר ויעמוד בשער המחנה ויקרא. מִי לֵה' אֱלֹהֵי - הכל יבואו! לא נאספו אליו אלא שבט לוי לבדו. בני השבט הזה לא נבדלו מן הצדיקים שבשאר השבטים, אלא במה שסרו למשמעתו של משה, אפילו אומר להם על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין, כצבא מאומן ודרוך רק לפקודת מפקדו. ואילו שאר הצדיקים והשלמים שבעם, אמרו, הלאלה שחטאו או שלא מחו ביד החוטאים אתה קורא שיבואו אליך, המהם ובהם אתה אומר להחזיר את הסדר על כנו? - לא לנו ולהם לבנות את בית ה'!

הרי שהרהרו רגע אחד אחרי משה. וכל המהרהר אחרי הרב כמהרהר אחרי השכינה, ולא נאה לעם שעמדו רגליהם תחת הר סיני, וכל השמים ושמי השמים עם כל התהומות שמתחת, הכל נפתח לפנייהם וראו כי אין עוד מלבדו - לא נאה להם כי יתנו ממש בעבודה זרה להאמין כי יכולה היא להרע ולהשחית בעם קדוש, השחתה שאין אחריה תיקון!

הסדר מושב על כנו.

מה עשה משה? לקח את בני שבטו ושפט את כל עובדי עבודה זרה במזיד, והם באו על ענשם. ושלוש מיתות היו שם. אלה שעבדו במזיד ועדים העידו עליהם שהתרו אותם למיתה - נידונו בחרב, כדין עיר הנדחת שמיתתם בחרב; הללו שבעדים ובלי התראה - מתו במגפה לפני ה'; בלא עדים והתראה - נבדקו במים כסוטה וצבתה בטנם; ואילו כל מרבית העם נשארו שלמים חיים ודבקים בה' דבק אמת. שכן, אחר המעמד הנורא של הר סיני שוב אין כח בעולם לעקור מישראל את קדושתו.

תדע שכל החוטאים בנפשותם בחטא העגל, מעטים היו בעם, שהרי בצאתם ממצרים נאמר בהם (שמות יב). כִּשְׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רֶגֶל, וכשנמנו שקליהם שנדבו למלאכת המשכן בחדש תשרי כשלשה חדשים אחרי אותו מעשה, שוב עלה מנינם לשש מאות אלף ושלושת אלפים וחמש מאות וחמשים. לא חסרו מהם אלא כמנין שנוספו בהם אותם שמלאו להם עשרים במשך השנה שעד תשרי. וכן יש לך לנכות ממנין זה של הנוספים, כשלשת אלפים שהיו עודפים עתה על מנין היוצאים ממצרים.

נשתברו הלוחות.

בשעה שנתן לו הקדוש ברוך הוא למשה את הלוחות, היו סובלין את עצמם; כיון שירד וקרבו אל המחנה וראה את העגל, פרח אותו הכתב מעליהם ונמצאו כבדים על ידיו של משה. מיד - וַיִּחַר אַף מֹשֶׁה וַיִּשְׁלַךְ מִיָּדוֹ.

שבר הלוחות, כיצד? בזמן שעלה ונטלן וירד, שמח שמחה גדולה. כיון שסרחו ישראל, אמר, אם אני נותן להן - מזקיק אני אותן למצוות חמורות ומחייב אני אותם מיתה לשמים, שכן כתוב (שמות כ). לֹא יִהְיֶה לְךָ - חזר לאחוריו.

וראוהו הזקנים ורצו אחריה, אחז משה בראש הלוחות והן אחזו בראשן, וחזק כחו של משה יותר מכחן של שבעים זקנים, שנאמר (דברים לד). וְלָכֵל הִידֵּד הַחֲזָקָה. נסתכל משה בלוחות וראה הכתב שבהן שפורח, וכבדו על ידי משה ונפלו מידיה ונשתברו.

אחרים אמרו. לא שבר, עד שנאמר לו מפי הגבורה אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ (שמות לד) - אמר לו יישר כחך ששברת. משל למלך שנשא אשה, וכתב לה כתובה ונתנה ביד השושבין. לאחר ימים יצא עליה שם רע. מה עשה השושבין? קרע את הכתובה. אמר, מוטב שתהא נדונת כפנויה ולא כאשת איש. כך עשה משה, אמר, אם אין אני משבר את הלוחות - אין לישראל עמידה, שנאמר (שמות כב). זָבַח לְאֵלֵּי הַיָּם יַחְרָם. מה עשה? שָׁבַר; אמר לו להקדוש ברוך הוא. לא היו יודעים מה כתוב בהם! פתחון פה לבעלי תשובה.

לא היה אותו הדור ראוי לאותו מעשה, שכולו דור דעה היה יותר מכל הדורות; וכן אתה אומר בשאר כל חטאיו הגדולים של אותו הדור, כגון חטא המרגלים, המתאוננים, והמחלוקת של קרח ועדתו, שכמעט כל הדור נתפסו בה, ולמה סבבם קורא הדורות לחטאים גדולים אלה לדור דעה זה? - כדי להורות דרך תשובה לרבים.

רק עתה היו ישראל לגוי. בראשיתם היתה השכינה שרויה בתוכם, אכלו לחם שמים, ושתו מי באר, חנו על דגליהם מוקפים ענני כבוד, ומשה ואהרן מנהיגים בהם - והדרך שלפניהם רחוקה מאד, דרך של אלפים בשנים עד קץ הימים; וגם קשה מאד - דרך של נסיונות קשים של עוני ועושר, של שעבוד וחרות, ורבים המכשולים בדרך ארוכה זו, ועלולים ישראל להסתבך בחטא במעל ובמרד; -

שלא יאמרו אחרי כן. כבר שקענו בחטא ונחסמה בפנינו דרך תשובה, והיא תהא סיבה להיות נדחים ואובדים ח"ו כליל - לכך למדם הקדוש ברוך הוא לישראל שבכל הדורות, דרך תשובה, שאפילו יהיו נדחיהם בקצה השמים, משם יחזור אליהם וישיבם אליו. שאין שום דור יכול להגדיל חטאים יותר מדור המדבר - ואף על פי כן קבלם הקדוש ברוך הוא ועשאם לנחלתו.

וכן אמרו חכמים. 'אמר רבי יהושע בן לוי. לא עשו ישראל את העגל, אלא ליתן פתחון פה לבעלי תשובה, שנאמר (דברים ה).

מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבַבְכֶם זֶה לְהֵם לִירְאָה אֶתִּי וְלִשְׁמֹר אֶת כָּל מִצְוֹתַי כָּל הַיָּמִים - הרי ש'גבורים ואמיצי לב ביראתם היו!'

'גבורים ושליטים ביצרם היו, ולא היה ראוי להתגבר יצרם עליהם, אלא גזרת מלך היתה - לשלוט בהם, כדי ליתן פתחון פה לבעלי תשובה, שאם יאמר החוטא. 'לא אשוב - שלא יקבלני', אומרים לו. צא ולמד ממעשה העגל שכפרו (בהקדוש ברוך הוא) ונתקבלו בתשובה! (רש"י).

וכן הנביא אומר (ישעיה א). לָכֵן נָא וְנִזְכָּרְהָ יִאֲמַר ה' - אִם יִהְיוּ חַטָּאִיְכֶם כְּשָׁנִים - כְּשֶׁלֶג יִלְבִּינוּ וגו'. נמצאת למד שכך היא דרך היצר הרע. בתחילה הוא מסית את האדם לחטוא. כיון שהשקיעו בחטא והאדם רוצה לחזור בתשובה, אומר לו היצר הרע. 'למה תשוב ותשובתך לא תתקבל!' לכך מתוכח אתם הנביא ומדבר כנגד היצר הרע. אִם יִהְיוּ חַטָּאִיְכֶם כְּשָׁנִים - כְּשֶׁלֶג יִלְבִּינוּ! וגו'.

וועד העולמי לתיקון חטא המרגלים